

GREGOR SCHÖLLGEN: *Die Außenpolitik der Bundesrepublik Deutschland. Von den Anfängen bis zur Gegenwart*, München 2004, 278 ss.

Praca stanowi kontynuację badań Gregora Schöllgena dotyczących działalności politycznej Willego Brandta oraz polityki zagranicznej Niemiec¹. Lista wykorzystanych źródeł jest bogata. Wiele interesujących spostrzeżeń G. Schöllgen zacerpnął ze wspomnień prominentnych niemieckich polityków, przede wszystkim: Egona Bahra, Willego Brandta, Hansa-Dietricha Genschera, Helmuta Kohla, Carlo Schmidta, Kurta Schumachera, Franza Josefa Straussa oraz Horsta Teltschika, a także klasycznych już prac Timothy Gartona Asha² oraz Condoleezy Rice i Petera Zelikowa³.

Głównym zamierzeniem badawczym autora było prześledzenie drogi, jaką przeszła Republika Federalna Niemiec, by odzyskać po II wojnie światowej status pełnoprawnego uczestnika stosunków międzynarodowych. Początkowe pozbawienie suwerenności utworzonej z zachodnich stref okupacyjnych, republiki niemieckiej stanowiło „karę” za zbrodnie nazizmu w latach 1939-1945. Z czasem RFN osiągnęła rangę równorzędnego, suwerennego gracza na arenie międzynarodowej. G. Schöllgen charakteryzował trudności w dochodzeniu do zjednoczenia Niemiec na tle wydarzeń w Europie i na świecie. Dokonując bilansu polityki zagranicznej Niemiec, autor twierdził, że wola działania tego państwa w strukturach europejskich powinna wynikać między innymi z pamięci i odpowiedzialności, których wymaga ciągnące się piętno II wojny światowej oraz doświadczenia specyficznej sytuacji prawnomiędzynarodowej RFN po 1945 r.

W niewielkim tomie wyróżnił G. Schöllgen, poza przedmową i spostrzeżeniami końcowymi, osiem części. Posługując się metodą historyczną za cezurę badawcze przyjął lata 1949-2004. W dziejach powojennych Niemiec wyodrębnił następujące okresy: uzyskiwania suwerenności przez integrację z Zachodem (1949-1955); stabilizacji (1955-1966); otwierania na Wschód (1966-1975), zabezpieczania *status quo* (1975-1989); wejścia na arenę polityki światowej (1989-1999) i w końcu rozpoczęcie nowej drogi (1999-2004).

W pierwszej części scharakteryzował prace powołanego w 1951 r. urzędu do spraw polityki zagranicznej. Celem polityki zagranicznej na początku lat 50. była integracja z Zachodem, dążenie do odzyskania równouprawnienia na arenie międzynarodowej, przystąpienie do Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali.

W następnym rozdziale przedstawiono proces zacieśniania współpracy z USA i Francją (podpisanie w 1963 r. traktatu elizejskiego i przystąpienie Niemiec do Paktu Północnoatlantyckiego). G. Schöllgen opisywał pierwsze inicjatywy w kierunku realizowania celów polityki wschodniej i tym samym wskazał na stopniowe przechodzenie od realizacji doktryny Waltera Hallsteina w kierunku koncepcji *Wandel durch Annäherung* Egona Bahra i Willego Brandta.

Dalsza część pracy dotyczy otwarcia na Wschód podczas rządów Wielkiej Koalicji CDU/CSU-SPD. G. Schöllgen przytoczył najpierw oświadczenie rządowe Kurta Kiesingera

¹ G. Schöllgen, *Willy Brandt. Die Biographie*, München 2003.

² T. Garton Ash, *Im Namen Europas. Deutschland und der geteilte Kontinent*, München, Wien 1993.

³ P. Zelikow, C. Rice, *Sternstunde der Diplomatie. Die deutsche Einheit und das Ende der Spaltung Europas*, Berlin 1997.

z 13 grudnia 1966 r. o woli polepszenia stosunków z państwami Europy Środkowo-Wschodniej. Sukces podczas Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie otworzył nowe pole działania i przyczynił się do zwiększenia poczucia bezpieczeństwa na świecie. Poprawy sytuacji upatrywał przede wszystkim w zawarciu traktatów wschodnich ze Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich (12 sierpnia 1970), Polską Rzeczpospolitą Ludową (7 grudnia 1970), NRD (21 grudnia 1972), Czechosłowacją (11 grudnia 1973), a także podpisaniu czterostronnego porozumienia w sprawie Berlina Zachodniego (3 września 1971).

Kolejny z wyodrębnionych rozdziałów książki, traktujący o zabezpieczeniu *status quo*, zawiera opis sytuacji w RFN aż do 1989 r. Jest obszerny i uwzględniono w nim: przejście władzy przez Helmuta Kohla, działania podjęte przez CDU/CSU w kierunku zjednoczenia Niemiec i objęcie władzy przez Michaiła Gorbaczowa w 1985 r.

W następnej części, poza relacją z procesu zjednoczenia Niemiec, autor podzielił się refleksjami o nowej roli państwa na światowej scenie. Podkreślił wagę stosunków rosyjsko – niemieckich. Niestety, nie uwypuklił, co wydaje się konieczne, roli decyzji o przeniesieniu stolicy z Bonn do Berlina.

Ostatni z rozdziałów dotyczy zaangażowania koalicji SPD/FDP w konflikt na Bałkanach i zwalczanie terroryzmu po 11 września 2001 r. oraz stosunku Niemiec do kwestii rozszerzenia UE i NATO. Zwrócono w nim uwagę na pogorszenie stosunków amerykańsko-niemieckich. G. Schöllgen dość szczegółowo przedstawił relacje francusko-niemieckie, uznając za ważne kwestie współpracy bilateralnej oraz kooperacji Paryża i Berlina w Brukseli. Jedyne zdjęcie w skromnym wydaniu publikacji to umieszczona na obwolucie książki fotografia G. Schrödera i J. Chiraca z Brukseli w 2002 r.

W podsumowaniu należy stwierdzić, że G. Schöllgen dokonał w sposób oryginalny i wyczerpujący charakterystyki niemieckiej polityki zagranicznej. Pozycja G. Schöllgena wyróżnia się spośród wielu książek traktujących o odzyskiwaniu przez RFN suwerennej pozycji na arenie międzynarodowej oraz realizacji interesów zjednoczonych Niemiec.

Aleksandra Kruk

PRZEMYSŁAW CHOJNOWSKI: *Zur Strategie und Poetik des Übersetzens. Eine Untersuchung der Anthologien zur polnischen Lyrik von Karl Dedecius*, Frank & Timme, Berlin 2005, 298 ss.

Rozprawa doktorska Przemysława Chojnowskiego jest godna uwagi przynajmniej z kilku powodów. Warto na nie wskazać, by zachęcić do zapoznania się z tą ważną dla współczesnej translatoologii publikacją. Przemysław Chojnowski pracuje naukowo na Wydziale Filologii Polskiej i Klasycznej UAM w Poznaniu oraz w *Collegium Polonicum* w Słubicach. Tam też sprawuje opiekę naukową nad archiwum Karla Dedeciusa.

Konstrukcja pracy jest bardzo czytelna, co przy rozbudowanej strukturze, widocznej już przy lekturze spisu treści, jest bez wątpienia zaletą. Teza, którą autor publikacji udowadnia swoimi badaniami, sformułowana została we wstępie: Karl Dedecius jako tłumacz liryki